

Verksamhetsberättelse för Skärgårdshavets Biosfärområde år 2022

”I Skärgårdshavets biosfärområde bor och verkar invånarna i en hållbar skärgårdsmiljö med en rik natur, ett välmående hav och ett livskraftigt samhälle. Området samverkar aktivt med andra områden både nationellt och internationellt.”

Innehåll

Bakgrund	4
Organisation för biosfärområdets verksamhet	4
2.1 Nationell organisation	4
2.2 Lokal organisation	4
2.2.1 Egentliga Finlands NTM-central	4
2.2.2 Biosfärområdeskontoret	5
2.2.3 Avtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde	5
2.2.5 Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet	6
2.3 Finansieringen av biosfärområdets verksamhet	7
2.3.1 Ekonomi 2021	7
Verksamhet år 2022	8
3.1 Verksamhet inom de tre funktionerna	8
3.1.1 Bevara	8
Mätbara indikatorer för verksamheten	8
3.1.2 Utveckla	8
Mätbara indikatorer för verksamheten	9
3.1.3 Stödja	9
Mätbara indikatorer för verksamheten	9
3.2 Representation, arbetsgrupper	14
4. Partners rapport	15
4.1 Pargas stad	15
4.2 Kimitoön	16
4.3 Åbo Akademi	17
4.4 Turun Yliopisto	19
4.5 Forststyrelsen (2020)	22
4.6 Varsinais-Suomen liitto	23
4.7 Varsinais-Suomen ELY-keskus	25

4.8 Västeräng/Charlotta Björklöf	27
4.9 Åbolands naturskola	27
4.10 Skärgårdscentrum Korpoström	28
4.12 Go Archipelago	31
5. Rapportering och utvärdering av verksamheten	32

1. Bakgrund

Skärgårdshavets Biosfärområde, som grundades 1994, är en del av Unesco:s forsknings- och utvecklingsprogram "Man and the Biosphere" (MaB). Målsättningen med MaB-programmet är att forska i och att skapa modeller för hållbar utveckling. Inom MaB-programmet är biosfärområdena modell- och försöksområden och de representerar samtidigt viktiga natur- och kulturvärden i ett större globalt nätverk.

Biosfärområdet fungerar som plattform för samarbete och pilotområde för att förverkliga aktuella internationella strategier som värnar om både natur- och kulturvärden. Bland dessa kan nämnas EU:s strategi för biologisk mångfald, med målsättning att stoppa förlusten av biologisk mångfald och att vända dess utveckling i en positiv riktning före 2030 samt även förordningen om restaurering av natur, som Europeiska kommissionen lagt fram som förslag sommaren 2022. FN har beslutat att under 2021–2030 fokusera på havsforskning och hållbarhet, vilket rimmar väl med biosfärområdets målsättningar.

Organisation för biosfärområdets verksamhet

Enligt avtal samarbetar Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad och Kimitoöns kommun kring förvaltningen av Skärgårdshavets Biosfärområde. Pargas stad handhar koordineringen av biosfärområdets verksamhet. Egentliga Finlands NTM-central betalar åt Pargas stad för handhavandet av koordineringen, medan alla tre samarbetsparter bidrar till verksamheten genom att driva projekt. I biosfärområdet kan även andra organisationer, företag eller privatpersoner förverkliga verksamhet som stöder de gemensamma målsättningarna.

2.1 Nationell organisation

Miljöministeriet (MM) har huvudansvaret för biosfärområdena i Finland. Undervisningsministeriet (UM) ansvarar för Unescos program i Finland, samt de internationella kontakterna.

- Skärgårdshavets koordinator har haft regelbunden kontakt med miljöministeriets kontaktperson Ilona Latsi och Undervisningsministeriets kontaktperson Hannu Vainonen
- Den nationella koordinatorgruppen för Finlands Vetenskapliga Unesco-program höll inga möten under 2022

2.2 Lokal organisation

2.2.1 Egentliga Finlands NTM-central

Har huvudansvaret för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Som ordförande fungerade Sanna Kipinä-Salokannel

2.2.2 Biosfärområdeskontoret

Kontoret är en del av Pargas Stads näringstjänster och är sedan år 2022 placerat i Skärgårdscentrum Korpoström i Korpo.

Kontorets förvaltning:

- Har skötts i samarbete mellan NTM, Pargas och Kimitoön. Kontaktpersoner: Sanna Kipinä-Salokannel (NTM), Tomas Eklund (P) och Erik Lund (KÖ). Samarbetet baserar sig på ett avtal om samarbete i förvaltning av Skärgårdshavets biosfärområde under 2021-2023.

Personal:

- Katja Bonnevier arbetade 100% som koordinator
- Erika Silventoinen jobbade 100% med projektet Biosfäradakademien 11.5.2020-31.12.2022

2.2.3 Avtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Från och med 1.1.2018 ersattes det gamla intentionsavtalet (2012-2017) med partnerspecifika avtal. Avtal gjordes med Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund.

2.2.4 Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp

Styrgruppens medlemmar är:

Sanna Kipinä-Salokannel, NTM-centralen i Egentliga Finland, ordförande

Leena Lehtomaa, NTM-centralen i Egentliga Finland (suppleant)

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Laura Lehtonen, Forststyrelsen (suppleant)

Christoffer Boström, Åbo Akademi

Mikael von Numers, Åbo Akademi (suppleant)

Jari Hänninen, Åbo universitet

Leena Erälinna, Åbo universitet (suppleant)

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Lilian Lundell, Pargas stad (suppleant)

Daniel Wilson, Kimitoöns kommun

Jenny Örnell-Backman, Kimitoöns kommun (suppleant)

Styrgruppen sammanträdde 4 gånger under året:

Tid: 17.2.2022 kl. 9.30-12.00

Plats: zoom - möteslänk har skickats före mötet

Närvarande:

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf.

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, (from. kl. 9.45)

Daniel Wilson Kimitoön

Jari Hänninen Åbo universitet (tom. kl. 10.04 avlägsnade sig pga tekniska problem)

Leena Erälinna, Åbo universitet (tom. kl. 10.26 pga. annat möte)

Sakkunniga: Tomas Eklund (tom. kl. 11.30), Pargas stad, Erik Lund, Kimitoöns kommun

Katja Bonnevier, Erika Silventoinen, biosfärområdeskontoret

Ärenden : Planering av biosfärområdets strategiarbete och övrigt om verksamheten 2022

Strategidag i Skärgårdscentrum Korpoström

8.6.2022 kl. 9.30-14.30

Närvarande:

Sanna Kipinä-Salokannel

Trygve Löfroth

Leena Erälinna, Åbo universitet

Sakkunniga: Tomas Eklund, Pargas stad, Erik Lund, Kimitoöns kommun

Katja Bonnevier, Erika Silventoinen, biosfärområdeskontoret

Tid: 20.9.2022 kl.9.30-12.30

Plats: Zoom

Deltagare:

Pekka Salminen, ELY-centralen, ordf.

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Daniel Wilson, Kimitoön

Christoffer Boström, Åbo Akademi

Leena Erälinna, Åbo universitet

Julia Ajanko, MÄSSE

Katja Bonnevier, Erika Silventoinen, biosfärområdeskontoret

Ärenden: Vinterträff 2023, Samarbetsforum med Norra Karelen och strategiplanering.

Tid: 24.11.2022 kl.9.30-11.30

Plats: zoom - möteslänk har skickats före mötet

Deltagare:

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf

Pekka Salminen, ELY-centralen

Laura Lehtonen, Forststyrelsen (till kl. 10.00)

Daniel Wilson, Kimitoön

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad (från kl. 10.26-)

Mikael von Numers, Åbo Akademi

Jari Hänninen, Åbo universitet

Sakkunniga: Tomas Eklund, Pargas stad, Erik Lund, Kimitoön (från kl. 10.22-)

Katja Bonnevier, Erika Silventoinen, biosfärområdeskontoret

Ärenden: Strategiarbetet, 10-års jubileum 2024, samt 10-års rapport

2.2.5 Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet

Tillsätts av styrgruppen eller utnyttjar för samma ändamål redan skapade nätverk. Planerar verksamhet mera konkret.

2.3 Finansieringen av biosfärområdets verksamhet

Pargas ansvarade för koordineringen av biosfärområdets verksamhet. NTM-centralen betalade 70 000 euro åt Pargas stad för koordineringen av verksamheten, vilket var en förhöjd budget från tidigare år.

Förutsättningen för att NTM-centralen betalar den utgivna summan är att det finns ekonomiska möjligheter till det. För övrigt bidrar alla tre parter med personresurser till biosfärområdeskontoret, främst i form av assistans med olika slag av kansliarbete samt representation. Alla bedriver dessutom projektverksamhet som stöder biosfärområdets syfte.

Biosfärområdets verksamhet finansieras alltid av någon av huvudaktörerna eller med externa medel, som någon av huvudaktörerna ansökt om. Viktiga utomstående finansiärer är bland annat EU:s Central Baltic-program, EU:s landsbygdsprogram, ERUF-programmet, Leader-programmet, Svenska Kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse.

2.3.1 Ekonomi 2022

Kostnader

De direkta kostnaderna för biosfärområdets koordinering under verksamhetsåret 2022 var **ca.79.000 €**. Denna summa inkluderar förutom lönekostnader, även kostnaderna för resor, hyra, telefonkostnader och andra kontorskostnader, samt köptjänster i samband med informationsverksamheten. Förutom de löpande kostnaderna innehåller den också resekostnader till EuroMAB i Österrike, en gruppresa till Norra Karelen och en ersättning för arbetstimmar i samband med projektet SALT, som utförts av Erika Silventoinen vid ÅSS.

Inkomster

Inkomsterna under 2022 var **82.800 €**.

Utredning av inkomster

För koordineringen av verksamheten erhöll man **70.000 €** som grundfinansiering av Egentliga Finlands NTM-central. Projektet "Hur mår du jord?", som beviljades **5000€** av Martha och Albin Löfgrens fond (3000€) och Lisi Wahls stiftelse (2000€) år 2021 fortsatte under år 2022 och hela summan periodiserades. Biosfärkontoret vid Pargas stad deltar i projektet SALT vid CLL vid Åbo Akademi genom en arbetsinsats, som motsvarade 7068€, som fakturerades av CLL. En del av arbetet utfördes av Erika Silventoinen vid ÅSS och därför fakturerades i sin tur Pargas stad av ÅSS på 4551,42€.

Pargas stad har stått för bland annat en betydande mängd översättningstjänster, samt planering och administration av projekt med anknytning till biosfärområdet.

Biosfärfonden vid Åbolands skärgårdsstiftelse

Kostnaderna för biosfäradakademien under 2022 var **ca 109 500€**. Inkomsterna var **113 000€ + 26 500€ (som flyttats från 2021)** och bestod av bidrag från Svenska kulturfonden, Konstsamfundet, Stiftelsen för Brita Maria Rehnlunds minne och Svenska Folkskolans vänner. 34 500€ har ännu periodiserats till år 2023. I och med en förskjuten start i början av projektet år 2020 har en smidig övergång till följande år

alltid kunnat säkras. Pengarna har reserverats för att garantera att projektledaren kan fortsätta som anställd tills beslutet om alla bidrag givits.

Projektet "Ungdomar vloggar om hållbarhet i biosfärområdet", som administrerades av ÅSS beviljades år 2021 **3000€**, av Lisi Wahls stiftelse (1500€) och William Thurings stiftelse (1500€). Kostnaderna för projektet "Ungdomar vloggar om hållbarhet i biosfärområdet" var ca. 1000€. Även detta projekt fortsatte in på år 2022 och en del av pengarna, **ca.2000€** periodiserades till år 2022.

2. Verksamhet år 2022

En uppdaterad version av strategin för Skärgårdshavets biosfärområdes verksamhet har gjorts för perioden 2018-2022 (5 år) och de årliga verksamhetsplanerna följer riktlinjerna i strategin. Verksamheten kan verkställas av de samarbetsparter som ingått ett partneravtal om att delta i verksamheten eller av övriga intresserade parter.

3.1 Verksamhet inom de tre funktionerna

Alla världens biosfärområden ska uppfylla tre funktioner: att bevara, utveckla och stödja det område de är verksamma inom. Nedan beskrivs verksamhet som drivs i samband med biosfärområdets program eller sådan verksamhet som biosfärområdets organisation vill lyfta fram som viktiga initiativ för att uppnå biosfärområdets målsättningar.

3.1.1 Bevara

Att bevara skärgårdens kulturarv, naturens mångfald, ett traditionellt kulturlandskap och ett välmående Skärgårdshav.

Vi vill bevara skärgårdens mångfald av arter och naturtyper, men även människans kultur och traditioner. En stor del av de skyddade naturområdena som finns i Skärgårdshavets biosfärområde hör till Skärgårdshavets nationalpark. Vi strävar till att bevara också övriga områden som attraktiva livsmiljöer för skärgårdsbefolkningen och för rekreation. Vården av kulturlandskap och därmed bevarandet av naturens mångfald är ett exempel på verksamhet som stöder både ekologiska och ekonomiska värden. Genom att främja kommunikationen mellan högskolor, beslutsfattare och ortsbor vill vi popularisera och effektivare sprida forskningen kring Skärgårdshavets marina flora och fauna.

Mätbara indikatorer för verksamheten

1. Hur många enskilda områden och på hur stora arealer vårdas kulturlandskap?
  - 10 gårdar och 500-600 ha (2022)
  - 700 000-800 000 € har tilldelats biosfärområdets gårdar för vård av mångfaldsobjekt

3.1.2 Utveckla

Att förverkliga utvecklingsprojekt som främjar bosättning året om, sysselsättning, hållbar turism och innovationer kring hållbarhet i skärgårdsmiljö och för att främja en cirkulär ekonomi.

Vi arbetar för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av skärgårdssamhället. En viktig aspekt för skärgården är att det skapas arbetsmöjligheter och att det går att hitta attraktivt boende. Vi söker lokala lösningar för att främja en cirkulär ekonomi där skärgårdens företag gynnas. Både turismen och livsmedelsbranschen skapar nya sysselsättningsmöjligheter i skärgården. Vi arbetar för koldioxid- och näringsämnesneutrala kommuner och samhällen. Biosfärområdet fungerar som en katalysator för olika utvecklingsprojekt, genom att sammanföra människor, organisationer, idéer, kunskap och finansiering. Projekten drivs av olika partner till biosfärområdet, som en del av biosfärområdets verksamhet.

Mätbara indikatorer för verksamheten

1. Hur många invånare finns det i biosfärområdet baserat på mantalsskrivna.
  - Pargas: 3012 (2022)
  - Kimitoön: 385 (2022)
  - **Totalt: 3397**

3.1.3 Stödja

Att förmedla kunskap, goda erfarenheter och kontakter, samt inspirera alla som bor och verkar i Skärgårdshavet att hitta sin roll i en hållbar samhällsutveckling.

Biosfärområdet skapar och upprätthåller nätverk och verktyg för forskning, utbildning och upplysning, samt utvecklar biosfärområdets "brand" för att stödja ett bärkraftigt skärgårdssamhälle. Vi vill inspirera alla som bor och verkar i vårt biosfärområde att hitta sitt sätt att bidra, genom att erbjuda en neutral arena kring vad som är hållbar samhällsutveckling. Detta omfattar biosfärföstran för barn och unga, vilket berör både miljö och kultur, sammanställning av populärvetenskapligt informationsmaterial, utrednings- eller forskningsprojekt i samarbete med högskolorna, diskussionstillfällen kring aktuella frågor och informationsspridning genom seminarier.

Mätbara indikatorer för verksamheten

1. Hur många biosfärpartner deltog i verksamheten?
14 st
  - Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund, NTM-centralen, Charlotta Björklöf, Skärgårdscentrum Korpoström, Åbolands naturskola, Kirjais Nature Inn and Villas, Go Archipelago, Storbåt Tacksamheten, Naawa Nature Awakening
2. Hur många barn och ungdomar nådde biosfärområdets verksamhet?
  - Biosfärområdet i skolan: Utflykt till Jurmo och Jurmo fågelstation (**totalt 52 elever**)
  - Miniambassadörsverksamheten och Gäddan och gänget (**ca 650 barn i Pargas dagvårdsenheter**)
  - Knattelabbet: **ca 1040 barn och 3 ungdomar anställda (totalt 2041 besökare, 242 take-away lådor och 24 diplom)**
  - Ungdomsrådet (**5 personer involverade**)

- Gädan och gängets öexpedition (**ingen metod för att räkna /skyltar i 15 hamnar i Åboland och 11 på Åland**)
- Hållbarhetskorten (**ingen metod att räkna - det finns hos samarbetsparter, skolor och bibliotek**)
- Barnfest i Korpoström, Knattelabbet deltog med program (**ca 100 barn**)
- Föreläsningar i olika skolor under året (**ca 450 elever**)
- Hur mår du jord? -filmen och handboken för pedagoger distribuerades **till samtliga skolor och daghem i Pargas och Kimitoön under våren**
- På biosfärdagen 3.11 skickades pedagogiskt material innehållande kort för inre hållbarhet gjorda i samarbete med St Olofs ledens inre hållbarhet till **58 skol- och småbarnspedagogikenheter i Pargas och Kimitoön.**

3. Hur många projekt har förverkligats med anknytning till biosfärområdet?

- 16 st
  - **St Olofs Waterway - utveckling av kulturturismen** (1.3.2020 - 28.2.2022 - Pargas stad. Budget: ca.110 000,-)
  - **Fart på påkarna – rörelseglädje i skärin 2 -projektet** (1.3.2022- 31.12.2022, Pargas stad)
  - **Biosfärakdemin "Ett tre-årigt projekt att utveckla biosfärområdets pedagogiska helhet"** (1.1.2020-31.3.2023 - ÅSS. Budget för år 3: 113 000,-)
  - **TuKeVa - Tulevaisuuden kehitystarpeet varsinais-suomalaisessa ruokaketjussa** (1.1.2021–31.12.2022 - Brahea, Pargas, Kimitoön.)
  - **Ungdomarna vloggar om hållbarhet i biosfärområdet** (våren 2021-hösten 2022. ÅSS. Budget: 3000,-)
  - **Kestävällä matkailulla kansainvälistä kilpailukykyä Turunmaan saaristoon** (1.7.2021-31.5.2022 - Pargas och Kimitoön)
  - **Hur mår du jord?** (2021-22, Pargas stad 5000,-)
  - **HAMA-projektet: Projektet "Produktifiering, synlighet och tillgänglighet för turismtjänster"** (2022-23, Pargas)
  - **MÅSSE - Mikroföretagen i Åboland i Samarbete för Skärgårdshavet och Effekt** (2022-23, Kimitoön och Pargas, 76440,-)
  - **BIODIFUL - Biodiversity Respectful Leadership** (2022- TY)
  - **Temanätverket Habitability** (CLL vid ÅA)

- **CAA - jatkohanke** (CAA yhdistys)
- Forskarna utreder med hjälp av en enkät **“Vad folk tycker att är värdefullt i Skärgårdshavets landskap och varför”** - Biträdande professor Nora Fagerholm, Åbo universitet, Institutionen för geografi och geologi
- **Landsbygdsriksdagen och hållbarhetsveckan** - I samma båt rf
- **Biosphere for Baltic - nätverkets projekt** (Biosfärområdet Kristianstad Vattenriket)
- **Projektet SALT - Skärgård och landsbygd** (2022-24, CLL vid ÅA)
- **Fart på påkarna** - rörelseglädje i skärin (2022 Pargas)

4. Hur många medieinslag eller seminarium har förverkligats av biosfärkontoret?

5 st seminarium och 178 inlägg på sociala medier

- Vinterträff om hållbart boende i skärgården som webinarium (ca.80 pers)
- Forum för skärgårdsforskning om ötrygghet (35 pers)
- Samarbetsforum med Norra Karelen biosfärområde “Från Norra Karelen skogar till Skärgårdshavets öar”, denna gång ett webinarium kombinerat med en studieresa från Skärgårdshavet till Norra Karelen. (ca.30 pers) i hybrid-seminariet, (ca.20 pers) på workshopen i Ilomantsi) och 10 deltagare från Skärgårdshavet i studieresan)
- Forum för skärgårdsforskning om medborgarforskning och bobarhet (ca.30 pers)
- Flera enskilda infoinslag på FB (135st), Youtube och Instagram (43st)

5. Hur många publika evenemang har biosfärområdeskontoret medverkat i?

3 st

- Skärgårdens miljömarknad i Pargas och utdelande av miljöpriset. 2 dagar.
- MÅSSE-projektet på September Open
- Klinkbåttag i Skärgårdscentrum Korpoström, Knattelabbet deltog med program

6. Hur många nätverksmöten för att gynna en hållbar utveckling har ordnats av biosfärkontoret?

30 st för biosfärområdets olika nätverk

- 10 Biosfärområdets månadsmöte första tisdagen i månaden
- 4 Ambassadörsträffar
- 3 kurstillfällen för Ambassadörsutbildning ordnades och 25 examinerades. Avslutning med utfärd och diplom.
- 1 Biosfärområdets samarbetsforum
- 2 Biosfärpartnerskaffen
- 6 partnerspalaver om förnyande av avtal ordnas med Pargas, Kimitoön, Fortstyrelsen, Egentliga Finlands förbund, Åbo Akademi och Åbo universitet.
- 2 partnerspalaver om läget. Go Archipelago och Åbolands naturskola.
- 2 Bobarhet i Åboland - projektplaneringsmöten

7. Hur många kanaler har biosfärkontoret för att sprida goda exempel på hållbara lösningar?

8 st

- Biosfärområdets hemsida
- Biosfärområdets Twitter (svagt utnyttjad)
- Biosfärområdets Facebook
- Biosfärområdets nyhetsbrev
- Biosfärademins hemsida
- Knattelabbets Instagram
- Knattelabbets Youtube
- Pargas och Kimitoöns gemensamma turistbroschyr

8. Hur många kanaler finns för att sprida populärvetenskaplig information i samband med biosfärområdet?

10 olika kanaler

- Tidskriften Skärgård
- Vinterträffen
- 2 Forum för skärgårdsforskning
- 1 Samarbetsforum
- Biosfärområdets FB
- Biosfärområdets Youtube - kanal
- Knattelabbets YouTube-kanal
- Knattelabbets Instagram-konto
- Skärgårdscentrum Korpoströms utställningsverksamhet
- Nyhetsbrevet 2ggr/år

9. Vid hur många tillfällen har goda erfarenheter från Skärgårdshavets biosfärområde spritts nationellt eller internationellt?

6 st

- Päijänne biosfäärialueeksi webinarium - 24.2 presentation om Skärgårdshavet (Katja)
- Föreläsning på två språk om "Livet i biosfärområdet" för skolor inom Unesco skolnätverket för Östersjön, Östersjö-veckan 21.3 (250 elever), 22.3 (40 elever), 24.3 (55 elever)
- "Biosfäärialue tutuksi" -tillställning i Jämsä kommun 8.6 (Katja)
- Skärgårdens superdagar i riksdagen 8-9.11 (Katja, Erika)
- MANE Grötbar i Riksdagen 30.11 (Erika)
- Knattelabbet pop-up på Hitis-Rosala för Unesco-skolor från Estland och Finland 26.8 (Katja, Erika)

- EuroMAB 2022 - Poster och medverkan i olika workshops (Katja, Erika, Sanna och ungdomsdelegaten Hanna)

10. Hur många utredningar eller forskningsprojekt som berör skärgården har förverkligats?
23st

- 10st artiklar och avhandlingar inom marinbiologi med anknytning till Skärgårdscentrum vid Åbo Akademi (se nedan)
- 13st artiklar vid Åbo universitet med koppling till Skärgårdshavet

Tabell 1. Biosfärområdeskontorets verksamhet och evenemang.

Biosfärområdeskontoret har förverkligat, koordinerat eller haft en viktig roll i under år 2022

Tidpunkt	Vad	Bevara	Utveckla	Stödja
hela året	Miniambassadörsprogrammet och Gäddan och gänget	x	x	x
hela året	Hållbarhetsstigen för Pargas stad	x	x	x
hela året	Biosphere for Baltic - fikan och projektplanering	x	x	x
20-21.1.20 22	Föreläsningar i Paraistenseudun koulu		x	x
17.2	Biosfärbassadörsträff om havsplanen med Suvi Kiviluoto, ELY.			x
24.2	Päijänne biosfärialueeksi webinarium			x
21.3, 22.3, och 24.3	Föreläsning på två språk om "Livet i biosfärområdet" för skolor inom Unesco skolnätverket för Östersjön, Östersjö-veckan 21.3 (250 elever), 22.3 (40 elever), 24.3 (55 elever)		x	x
3.3	Skärgårdshavets vinterträff 2022 - Hållbart boenden i skärgården		x	x
våren	Enkät till allmänheten om biosfärverksamheten (ca.50 svar)			x
1.4	Forum för Skärgårdsforskning om ö-trygghet (35 pers)		x	x
	Hur mår du jord? Handbok och lansering av filmen	x	x	x

Tidpunkt	Vad	Bevara	Utveckla	Stödja
	Lansering av biosfärområdets digitala spel: Memory och Frågesport			
26.4	Lektion i SHS tillsammans med St Olav Waterway; inre hållbarhet + korten		x	x
5.5	CAA_Mat med vyer-projektets träff kring naturbete	x	x	x
25.5	Björneborgs svenska gymnasium på besök i Knattelabbet	x		x
27.5	Skärgårdshavets skola på besök i Knattelabbet	x		x
28.5	Barnfest i Skärgårdscentret - Knattelabbet bidrog med program (100 barn)	x		x
juni	UngMartha lägeraktiviteter i samband med sommarlägret i Korpo i juni	x		x
juni	Biosfärstigen utvecklades - St Olofs djurstig och stigen märktes ut med färgkod	x	x	x
1.6	Biosfärområdet i skolan, utflykt till Jurmo, 42 elever, (Föreläsningar på förhand SHS 27.5, 30.5 Nagu&Iniö)	x		x
4.6	Korpoström vernissage	x	x	x
7.6	Biosfärambassadörsträff på Örö	x	x	x
10-11.6 2022	Skärgårdens miljömässa . Biosfärområdet deltog med temat jordens hälsa och odling. Pargas stads och biosfärområdets pris för miljögränning gick till Iniö skola och Airisto Marina, 11.6	x	x	x
21.6	Presentation av biosfärområde och kulturlandskapsvård för St Olofs leden projektets gäster från Norge i Korpoström	x		x
13.6-14.8	Knattelabbets verksamhetsperiod	x		x

Tidpunkt	Vad	Bevara	Utveckla	Stödja
9.7	Klinkbåttag i Skärgårdscentrum Korpoström, Knattelabbet deltog med program	x		x
6,7, 27.7	Knattelabbet pop-up Nötö	x		x
19.7	Knattelabbet pop-up Näsby, Houtskär	x		x
14-15.7, 21-22.7	Knattelabbet pop-up Öro	x		x
16.8	Presentation av biosfärområdet för Pargas ledningsgrupp i Korpoström			x
18.8	Presentation av biosfärområdet för Nordiska Kulturlandskapsförbundet under årsmötet i Korpoström.			x
25.8	Knattelabbet pop-up i Kasnäs på Östersjödagen	x		x
26.8	Knattelabbet pop-up på Hitis-Rosala för Unesco-skolor från Estland och Finland	x		x
26.8	Houtskärs daghem på besök i Knattelabbet	x		x
10.9	September Open representerat av MÅSSE-projektet och Julia Ajanko		x	x
29.8	Föreläsning om biosfärområdet på Livia (8 studerande)			x
6.9	Föreläsning om hållbar utveckling och biosfärområdet, Kimitoöns gymnasium (10 elever)			x
12-16.9	EuroMAB konferens i Nockberge biosfärområde, Österrike			x
21.9	Föreläsning för Erasmus-lärare om Biosfärapademiens utomhuspedagogiska verksamhet (7 lärare)			x

Tidpunkt	Vad	Bevara	Utveckla	Stödja
27.9	9:e klassister från Nagu och Hangö på besök i Knattelabbet (20 personer)	x		x
26.9	Biosfärambassadörsträff om plastskräp och mikroplaster med HSR och Brahea	x		x
27.9	Fortbildning om Ungdomar och klimatoro (17 personer)		x	x
7.6, 11-12.7	Konstverkstad i Knattelabbet med Jessica Koivistoinen	x		x
28.10	Biosfärpartnerskaffe med presentation av Brahea	x	x	x
vintern	Enkät till biosfärområdets huvudpartners om biosfärverksamheten (3 svar).			x
3.11	Internationella biosfärdagen firades - 11 pers deltog med bilder		x	x
14-16.11	Samarbetsforum i Norra Karelen om partnerprogrammen			x
2.12	Forum för Skärgårdsforskning om medborgarforskning och bobarhet (ca.30pers)	x	x	x
2.12	Biosfärambassadörsträff om medborgarforskning	x	x	x

Man kan läsa mera om verksamheten i de elektroniska nyhetsbrev som finns på biosfärområdets hemsida:

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/material/dokument

Synlighet i medierna:

- Evenemang puffades i de lokala radion och ÅU
- Biosfärområdet synliggjordes stort i lokalradion så Forum Marinum öppnade sitt sommartorg
- Artiklar och notiser om biosfärområdet regelbundet i Korpbladet, Iniöiten, Pargas NYTT

- Knattelabbet fick synlighet på YouTube, Facebook och Instagram samt i lokala medier som tex. Korpbladet.
- Biosfärademi-projektet fick synlighet i medierna (Pargas Kungörelser, artikel i NYTT-bilagan (maj 2022), samt i YLE: <https://svenska.yle.fi/a/7-10024917>, <https://svenska.yle.fi/a/7-10021153>)
- Projektet om skärgårdslandskap: <https://svenska.yle.fi/a/7-10019395>
- Projektet MÅSSE har presenterats i lokala medierna
- 135 inlägg på biosfärområdets facebook-sida (2022) (127 under år 2021)
- 873 gillare och 1012 följare på facebook-sidan 19.1.2023 (765 gillare och 784 följare år 2021). Räckvidden för sidan under året var 24.906 personer (enskilda personer som nåtts av sidans inlägg).
- Knattelabbets Instagram 280 följare (250 följare 2021)
- 43 inlägg och händelser på Knattelabbets Instagram

3.2 Representation, arbetsgrupper

Grupper:

- Ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi (Katja)
- Finlands öar r.f. (Katja)
- Skärgårdscentrum Korpoström, programutskottet (Katja och Erika)
- En arbetsgrupp som planerat pedagogisk verksamhet vid Biosfärstigen (St Olav Waterway och Korpo kulturgille) (Erika, Katja)
- En arbetsgrupp som planerat Hållbarhetsstigen för Pargas stad (Erika, Katja)
- Miljöfostran-nätverket förvaltat av Valonia (Erika)
- Miljöfostran-nätverk för finlandssvenska organisationer, förvaltat av Natur och miljö (Erika)
- Arbetsgrupp för att utveckla en nordisk YouthAmbassador-utbildning (Erika)
- Det finska och svenska nätverket för utomhuspedagoger - (Erika)
- Unesco skolnätverket för Östersjön - (Erika)
- ICC MAB -möte 13-17.6. (Koordinator fungerade som observatör för Finland)
- Visit Pargas: Strategigrupp för regionalt samarbete (Katja)
- NordMAB - inofficiell planeringsgrupp för kommande konferenser (Katja)
- Regional samarbetsgrupp för vårdbiotoper vid NTM-centralen (Katja och Jan-Erik Karlsson)
- Biosphere for Baltic (BFB) -nätverket (Katja)

- Samarbetsgruppen för projektet för skötsel och användning av Skärgårdshavets område -Forststyrelsen (Katja)

4. Partners rapport

4.1 Pargas stad

Pargas stads nya strategi fastslogs av fullmäktige innan sommaren. Strategins huvudteman är Hållbarhet, Välmående, Attraktivitet och Skapa tillsammans. Strategins teman passar med andra ord utmärkt ihop med biosfärområdets verksamhet.

I början av året inledde staden arbetet med ett miljö- och klimatprogram, bland annat så ordnades i maj en invånarenkät. Programmet fokuserar på klimat- och energifrågor, men perspektivet är också på en mer helhetsmässig syn gällande hållbar utveckling.

Pargas har ett flertal projekt som berör biosfärområdet.

Projektet **Pargas pärlor – Paraisten helmet** har som mål att främja biologisk mångfald och iståndsätta olika habitat, dvs. livsmiljöer, i Pargas. Finansieringen kommer från miljöministeriets livsmiljöprogram Helmi.

Projektet **Arc Gate – Innovative Service Points for Maritime Tourists** utvecklar servicenivån i skärgården och speciellt vid så kallade replipunkter. Nagu är en knutpunkt för vår turism och där installerades en laddningsstation för el-cyklar. Laddningsstationen drivs av solpaneler och innehåller också förvaringsboxar och möjlighet att ladda andra elektroniska apparater såsom telefoner. Dessutom installerades en digital informationstavla i gästhamnen som visar tidtabeller, kartor och info om områdets tjänster och händelser. Informationstavlor har installerats även i Heponiemi, i Pärnäs och i Galtby.

I projektet **MÄSSE, Mikroföretagen i Åboland i Samarbete för Skärgårdshavet och Effekt**, står både Skärgårdshavets Unesco biosfärområde och lokala företagare i fokus. Genom miljöprojektet vill Pargas stad tillsammans med Kimitoöns kommun lyfta fram sina småföretagare i det pågående arbetet med hållbar utveckling i skärgården.

Inom turismen inleddes två nya projekt under hösten 2022.

Det ena är ett turistutvecklingsprojekt för glest bebyggda områden (HAMA): **Produktifiering, synlighet och tillgänglighet för turisttjänster**. Projektets huvudsakliga mål är att skapa förutsättningar för en säsongsförlängning och tillväxt för turismen i de glest bebyggda skärgårdsområdena.

Det andra nya turismprojektet är ett **Utredningsprojekt med små kryssningsfartyg som målgrupp**. Bland annat utreds mindre kryssningsfartygs intresse att förankra i skärgården för att erbjuda sina resenärer olika skärgårdsupplevelser.

Dessutom var Pargas stad med i projektet **Kolneutrala lösningar hos företagen i Egentliga Finland 2020–2022**. Projektets målgrupp var företag inom industrin och det genomgående temat var kolneutralitet.

I samband med skolor och småbarnspedagogiken har Pargas haft en central roll och deltagit aktivt i projektet Biosfäradakademin, speciellt via programmet för miniambasadörer och gäddan och gänget vid småbarnspedagogiken, samt planering av en fortsättning för det i grundskolan, i form av en hållbarhetsstig. Skärgårdens skolor har också deltagit i "biosfärområdet i skolan", besökt Knattelabbet och med den liten grupp elever deltagit i vinterträffens program med en presentation.

Kännedom om biosfärområdet

Biosfärområdet noteras aktivt i marknadsföringsmaterial som kommunen har producerat, bl.a. turistbroschyren och annat material som presenterar kommunen. Biosfärområdet lyfts fram i Pargas stads strategi, samt miljö- och klimatprogram

4.2 Kimitoön

"Främja hållbar turism

Under 2022 har Kimitoöns kommun erhållit Ekokompassi certifikatet för sin besöksnäringens verksamhet. Visit Kimitoön vill agera ansvarsfullt i miljöfrågor och stöda hållbarhetsarbetet hos turistföretagare genom att erbjuda utbildning och coachning. Vi lyfter upp hållbarhet i vår kommunikation till företagare och i vår marknadsföringskommunikation till besökare.

Kunderna förväntar sig mer av turistföretagen. Tack vare Ekokompass-certifieringen kan vi bättre stöda företagare i deras hållbarhetsarbete. Vi vill också vara en föregångare bland de finländska visitororganisationerna. Miljöcertifieringen ingick i projektet Hållbar Turism. Under projekttiden har teman för ansvarsfull turism lyfts fram och företagare har erbjudits hållbarhetsutbildning.

Livskraftig skärgård/Cirkulär ekonomi

Förbindelserna till skärgården befrämjar kommunen genom att hålla en regelbunden kontakt med NTM-centralen, som administrerar trafiken. Det aktuella just nu är att få en ny förbindelsebåtsbrygga till Dalsbruk. Detta är en knutpunkt för Kimitoöns östra skärgård. Kommunen faciliterar även en aktiv dialog mellan NTM-centralen och lokala företagare.

I den kommunala organisationen upprätthålls en skärgårdsnämnd som bevakar specifikt skärgården, vilken sammanfaller med biosfärområdet för Kimitoöns del. Under 2022 har nämnden utarbetat ett nytt skärgårdsprogram för kommunen.

Näringslivet i skärgården påverkas dels av samhällsplaneringen, som styrs med olika nivåer av planer. En revision av en omfattande strandgeneralplan för skärgården är under arbete.

ArcGate är ett kombinerat investerings- och utvecklingsprojekt. Avsikten med projektet är att höja servicenivån och erbjuda ny data för att åstadkomma ett uppsving för lättillgänglig närturism i skärgården. Speciellt betonas användningen av kollektivtrafik och cykelturismen.

I projektet MÅSSE, Mikroföretagen i Åboland i Samarbete för Skärgårdshavet och Effekt, står både Skärgårdshavets Unesco biosfärområde och lokala företagare i fokus. Genom miljöprojektet vill Kimitoöns kommun lyfta fram sina småföretagare i det pågående arbetet med hållbar utveckling i skärgården.

Kommunen har i samarbete med Rosala byråd och Åbolands Skärgårdsstiftelse möjliggjort att den gamla skolbyggnaden i Rosala, numera, i Åbolands Skärgårdsstiftelses ägo kan hyras ut till en barnfamilj för att främja inflyttningen till skärgården.

Kännedom om biosfärområdet

Biosfärområdet noteras aktivt i marknadsföringsmaterial som kommunen har producerat, bl.a. turistbroschyren och annat material som presenterar kommunen.”

4.3 Åbo Akademi

Skärgårdshavet

Aktiv växelverkan mellan pågående forskningsprojekt i Skärgårdscentrum Korpoström och Knattelabbet samt konstsamarbete via Pro Artibus konstnärresidens.

Forskning, utbildning och kommunikation med samhället som stöder en hållbar utveckling av skärgården

Projektet BaltVib (Pathogenic Vibrio bacteria in the current and future Baltic Sea waters: mitigating the problem; Christian Pansch-Hattich) gjordes utgående från Skärgårdscentrum Korpoström.

Inom projektet NordSalt (Climate Change Impacts and Biodiversity Interactions in Nordic Salt Marshes; Christoffer Boström) togs växt- och växthusgasprover i Pargas Lenholm för att studera betydelsen av kustnära strandängars och betydelsen av bete för artmångfald, kolbindning och växthusgasdynamik.

Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi (SIÅA) är förvaltare av konceptet bobarhet/habitability. Konceptet grundar sig på vad som gör ett skärgårds- eller ösamhälle bobart för att överleva och kopplar till alla aspekter av hållbar utveckling och Agenda 2030. Bobarhet består av sju delområden och sammanlagt 45 indikatorer, varav de flesta är mätbara och evaluseras på en fyragradig skala. Under år 2022 tog SIÅA fram en handbok kring konceptet och presenterade metoden vid ett flertal nationella och internationella tillfällen. SIÅA är även huvudpart i projektet Habitability – för livskraftiga och bobara skärgårds- och vattenområden som vi sidan av att sprida bobarhetskonceptet även arbetar för att skapa ett nationellt nätverk för skärgårds- och vattenområden.

Inom projektet SALT där SIÅA är huvudpart och Skärgårdshavets biosfärområde en viktig samarbetspartner, är frågor kring barn och ungas hembygdsidentitet i fokus. Utgående från SBO:s biosfärademimodell jobbar vi med att sprida konceptet till andra skärgårds- och landsbygdsområden i Finland. Under 2022 är fem pilotkommuner utsedda som under 2023 jobbar vidare med sin egen hembygds- och hållbarhetsfostran.

Synlighet och utåtriktad verksamhet

ÅAs utåtriktade verksamhet bedrevs i huvudsak genom residenssamarbetet och Knattelabbets verksamhet, men också via intervjuer och paneldebatt

- Ämnet marin och miljöbiologi samarbetade med residenskonstnären Sinna Virtanen genom diskussioner och fältarbete. Arbetet presenterades på Hangö teaterträff.
- Christoffer Boström och Nina Tynkkynen intervjuades för TV-Nytt angående havsmiljöns tillstånd på Östersjödagen.

Östersjödagen: Paneldebatt om Östersjöns och Skärgårdshavets tillstånd på Åbo Stadsbibliotek

ÅA publikationer 2022 knutna till Skärgårdscentrum Korpoströms marina forskning och Skärgårdshavet

Populärvetenskap:

Tidskriften Skärgård som ges ut av SIÅA hade under 2022 följande teman: Hållbar sjöfart, Flyttrörelser, Öhälsa och Identitet. I samtliga nummer tangerades Skärgårdshavet och kommunerna inom Skärgårdshavets biosfärområde.

Utöver den normala forskningsaktiviteten som berörde kärlväxter i ytterskärgården (MvN+graduatelev), bottensamhällen och climateffekter (mesokosmexperiment Christian Pansch-Hattich med forskargrupp) kan följande arbeten som länkar till biosfärområdet och Korpoström listas:

Referegranskade publikationer:

Tynkkynen, Nina, Joas, Marko & Henrik Ringbom (2022), The Baltic Sea and global environmental change: Best-in-class governance? In Harris, Paul (ed.) Routledge Handbook of Marine Governance and Global Environmental Change. Routledge, pp. 195-205.

Gänzle, Stefan; Kern, Kristine & Nina Tynkkynen (forthcoming 2022), Governing the Baltic Sea region at critical junctures (1991-2021): How do transnational network organizations cope with external regional change? *Journal of Baltic Studies*. <https://doi.org/10.1080/01629778.2022.2140356>

Lehtimäki, Markku; Rosenholm, Arja; Trubina Elena & Nina Tynkkynen (eds.) (2022) *Cold Waters. Tangible and Symbolic Seascapes of the North*. Springer Nature.

Pajusalu L, Boström C, Gagnon K, Kaljurand K, Kotta J, Püss T, Martin (2022) The restoration of eelgrass (*Zostera marina*) in Estonian coastal waters, *Baltic Sea Proceedings of the Estonian Academy of Sciences* (in press).

Krause-Jensen D, Gundersen H, Björk M, Gullström M, Dahl M, Asplund ME, Boström C, Holmer M, Banta G, Graversen AEL, Pedersen MF, Bekkby T, Frigstad H, Skjellum SF, Thormar J, Gyldenkerne S, Howard J, Pidgeon E, Ragnarsdóttir SB, Mols-Mortensen A, Hancke K (2022) Nordic Blue Carbon ecosystems: Status and outlook. *Frontiers in Marine Science* doi: 10.3389/fmars.2022.847544.

Duffy JE, Stachowicz JJ, Reynolds PL, Sotka EE, Hovel K, Boström C, Boyer KE, Cusson M, Eklöf JS, Engelen A, Eriksson BK, Fodrie JF, Griffin JN, Hereu CM, Hori M, Hughes AR, Ivanov MV, Jahnke M, Jorgensen P, Kruschel C, Lee K-S, Lefcheck JS, Moksnes P-O, Nakaoka M, O'Connor N, O'Connor MI, Peterson BJ, Reiss H, Reiss K, Richardson JP, Rossi F, Schulz ST, Thormar J, Tomas F, Unsworth RKF, Voigt EP, Whalen MA, Ziegler SL, Olsen JL (2022) A Pleistocene legacy structures variation in modern seagrass ecosystems. *Proceedings of the National Academy of Sciences* Vol 31:1-8 <https://doi.org/10.1073/pnas.2121425119>

Gross CP, Duffy JE, Hovel KA, Kardish MA, Reynolds PL, Boström C, Boyer KE, Cusson M, Eklöf J, Engelen AH, Eriksson BK, Fodrie JF, Griffin JN, Hereu CM, Hori M, Hughes AR, Ivanov MV, Jorgensen P, Kruschel C, Lee K-S, Lefcheck J, McGlathery K, Moksnes P-O, Nakaoka M, O'Connor MI, O'Connor NE, Olsen JL, Orth RJ, Peterson BJ, Reiss H, Rossi F, Ruesink J, Sotka EE, Thormar J, Tomas F, Unsworth R, Voigt EP, Whalen MA, Ziegler SL, Stachowicz JJ (2022) The biogeography of community assembly: latitude and predation drive variation in community trait distribution in a guild of epifaunal crustaceans. *Proceedings of the Royal Society B* 289: 20211762. <https://doi.org/10.1098/rspb.2021.1762>

Asplund MA, Bonaglia S, Boström C, Dahl M, Deyanova D, Gagnon K, Gullström M, Holmer, M, Björk M (2022) Methane emissions from Nordic seagrass meadow sediments. *Frontiers in Marine Science*. <https://doi.org/10.3389/fmars.2021.811533>

Meysick L, Infantes E, Rugiu, Gagnon K, Boström C (2022) Coastal ecosystem engineers and their impact on sediment dynamics: Eelgrass-bivalve interactions under wave exposure. *Limnology and Oceanography* 9999: 1-13. doi: 10.1002/lno.12022

Hermansson, I., von Numers, M., Jaatinen, K. et al. Predation risk and landscape properties shape reproductive output of an endangered sea duck from two subpopulations with contrasting predation risk. *J Ornithol* (2023). <https://doi.org/10.1007/s10336-022-02036-6>

4.4 Turun Yliopisto

Turun yliopiston nimetty edustaja apulaisprofessori Jari Hänninen osallistui vuoden 2022 aikana kolmeen Saaristomeren biosfäärialueen ohjausryhmän kokoontumiseen, varajäsen Leena Erälinna sijaisti Hännistä yhdessä kokouksessa. Kokoontumisista järjestettiin vain etäyhteyksin koronaepidemian vuoksi. Turun yliopisto on edistänyt Saaristomeren Biosfäärialueen keskeisiä tavoitteita useamman teeman alla.

Luonnon- ja kulttuuriperintö:

Turun yliopiston biodiversiteettisyksikkö on jatkanut 2019 käynnistynyttä Saaristomereen liittyvää Elämän saari –hanketta (<https://sites.utu.fi/elamansaari/>). Koneen Säätiön rahoittamassa hankkeessa selvitetään mitä Seilin luonto antoi ja mitä se otti eri vuosisatoina erilaisissa yhteisöissä, mitä luonto on yhteisöille merkinnyt ja miten ihminen on luontoa muokannut? Mitä voimme historiasta oppia, kun tarkastelemme luontosuhdetta ennen ja nyt? Elämän saari -hanke rakentaa kokonaiskuvan

ympäristöstä ja ihmisestä osana sitä hyödyntäen arkeologisia, biologisia, historian tutkimuksellisia ja taiteen menetelmiä. Hanke on päättyi vuoden 2022 aikana ja tähän liittyen Elämä saari –hanke järjesti Seilissä useita yleisötilaisuuksia, jossa esitellään Seilin luontoon ja kulttuuriperintöön liittyviä hankkeen tuottamia tieteellisiä löytöjä ja tuotoksia. Nämä liittyvät osin myös *Kestävä matkailu* –teemaan.

Turun yliopisto järjesti yhteistyössä Kone Säätiön rahoittaman CAA *Contemporary Art Archipelago* -hankkeen päättämiseen liittyen Seilissä vuoden 2022 aikana yhteensä kaksitoista 2-5 päivää kestävästä taiteellista tapahtumaa, esitystilaisuutta ja installaatiota, joissa taiteen keinoin kuvattiin Saaristomerelle sijoittuvan yliopistollisen kenttäaseman luonnontieteellistä seurantatutkimusta. Osaan tapahtumia liittyi myös konkreettinen taideteos, joka myös jäi pysyvästi Seilin saarelle, kuten ulkoilma-auditorio Fields of May), Yleisölle avoimet tilaisuudet edustivat mm. kuvataidetta, veistotaidetta, valokuvaajia ja elokuvaajia. Myös nämä liittyvät osin myös *Kestävä matkailu* –teemaan.

Yksi merkittävimmistä tieteen ja taiteen välistä luonnon ja kulttuuria esittelevää yhteistyötä esiteltiin Turussa Tehdas –teatterissa *Gynecologist* näytelmässä huhtikuussa 2022. Näytelmän jälkeisessä keskustelutilaisuudessa pureuduttiin esityksen nostamiin aiheisiin – endometrioosin ja ilmastokriisin kokemukseen tieteessä ja taiteessa. Keskustelemassa olivat esityksen koollekutsuja ja näyttelijä Emma Castrén, merentutkija Jari Hänninen sekä gynekologi Riina Katainen.

(https://www.tehdasteatteri.fi/tehdas_live/su-10-04-22-tehdas-live-endometrioosi-ja-ilmastokriisi-kokemuksena-taiteessa-ja-tieteessa/).

Seili oli lokakuussa 2022 näkyvillä myös Turun Kirja-messuilla. Hänninen toimi panelistina kirjailija *Jukka Ahosen* kirjassa ”*Kalastajien kyydissä Itämerellä*”, joka kertoo muutoksen kourissa olevasta elinkeinosta. Paneelissa käsiteltiin kalastuselinkeinoon muutoksen vaikutuksia kulttuuriarvoihin Itämeren eri rantavaltioissa ja mm. suhteessa Itämeren ympäristöongelmiin. Tilaisuuden järjestäjänä toimi John Nurmisen säätiö.

Merkittävä Saaristomeren kulttuuriperintöön liittyvä tapahtuma vuonna 2020 on Seilin vanhan hospitaalin Päärakennuksessa kesän aikana 2022 jatkunut mutta päivitetty näyttely, joka esittelee vierailijoille saaren hospitaaliaikaa ja sen jälkeen taloon tulleen tutkimuslaitoksen toimintaa. Näyttelyn tuottajana on toiminut Turun yliopiston Biodiversiteettiyksikkö. Näyttely tarjoaa Seilin matkailijoille konkreettisen mahdollisuuden kurkistaa saaren historiaan.

Saaristomeren luonnon- ja kulttuuriperintöön liittyi myös Saaristomeren tutkimuslaitoksen osallistuminen John Nurmisen Säätiön Itämeri puhuu –tilaisuuteen. Itämeri puhuu on säätiön kolmiosainen keskusteluseria, jonka teemat kytkeytyvät suuriin ajankohtaisiin aiheisiin Itämeren suojelua ja kulttuuria unohtamatta. Keskustelut ovat osa John Nurmisen Säätiön 30-vuotisjuhlaohjelmaa. Jari Hänninen oli panelistina joulukuun 2022 tilaisuudessa, joka käsittelee kotimertamme taiteen, kulttuurin ja tulevaisuuden näkökulmista. Tilaisuus on löydettävissä striimattuna sivustolta <https://johnnurmisensaatio.fi/itameripuhuu/>

Saaristomeri:

Turun yliopiston strategiaan liittyvä Meri- ja merenkulun tutkimuksen temaattista kokonaisuutta edistettiin toimintakauden 2022 aikana. Meri- ja merenkulun tutkimuksen tematiikat koostuvat meri- ja rannikkoalueiden sekä saariston ja merenkulun ympäristötutkimuksen ohella laivaliikenteen ja satamatoimintojen sekä lainsäädännön ja kulttuurin tutkimuksesta eli tavoitteet ovat varsin yhteneviä Biosfäärialueen tavoitteiden kanssa. Kummankin yliopiston temaattisia kokonaisuuksia edustaa yhteinen johtoryhmä, jonka jäsenenä Biodiversiteettiyksikön puolesta toimii apul.prof Hänninen. Seili oli mm. silakkaan ja ilmastonmuutokseen liityvine tutkimuksineen esillä myös erillisenä nostona meriprofilaation mainoskampanjassa , joka striimattiin YouTubessa https://youtu.be/MTirW_MhhGE.

Saaristomeren tutkimuslaitos oli luontoteeman osalta vuoden 2022 aikana esillä useammassa television dokumenttiohjelmassa. Kansainvälisesti merkittävin esiintyminen tapahtui

National Geographicin TV-kanavan sarjassa *Eurooppa ylhäältä – Suomi*. Jakson yksi osio käsitteli Turun yliopiston erillisellä saarella sijaitsevalla kenttäasemalla tehtävää merentutkimustoimintaa murtovesiympäristössä. Jakso esitettiin ensimmäisen kerran helmikuussa 2021 National Geographic -televisiokanavalla ja useana uusintana vuonna 2022. Saaristomeren tutkimuslaitos esiintyi asiantuntijaroolissa myös kahdessa erillisessä YLE:n tv- ja radiotuotannossa. Jaksojen aiheina olivat kenttäasemalla tehdyt silakkaan liittyvät aikasarjatutkimukset sekä nuorten suhtautuminen Itämereen ja sen tilan parantamiseksi tehtyihin suojelutoimiin. Jaksot ilmestyivät kesän 2022 aikana suorina ja striimattuina Yle Areenassa (<https://areena.yle.fi/audio/1-62870866> ja <https://areena.yle.fi/1-50965059>)

Turun yliopisto tuotti kaikkiaan viitisen kymmentä Saaristomeren luontoon (ja kulttuuriperintöön) liittyvää tieteellistä ja popularisoivaa artikkelijulkaisua tieteellisissä julkaisusarjoissa, sanomalehdissä sekä sekalaisissa painettavissa että sähköisissä medioissa. Somessa oli esillä kymmeniä Saaristomereen ja sen luontoon liittyviä postauksia sekä tutkimuslaitokselta että Biodiversiteettiyksiköstä.

Saaristomereen kohdistuvaan tutkimukseen ja toimenpiteisiin vuonna 2021 liittyen apul.prof. Hänninen on toiminut prof. Markku Ollikaisen (HY) jatkanut Itämeripaneelin jäsenenä (varajäsenenä projektitutkija Katja Mäkinen), Ympäristöministeriön vetämien *SAVE2-*, *KIPSI-* ja *Rakennekalkki* -hankkeiden ohjausryhmissä sekä prof. Heikki Kallion operoiman *TyrniRAKI* –hankkeen seurantaryhmässä. Hänninen on toiminut myös Turun yliopiston nimittämänä jäsenenä *Centrum Balticumin* toimintaan liittyvän *Saaristomeren Suojelurahaston* hoitokunnassa. Professori Ilari E. Sääksjärvi toimii varapuheenjohtajana SYKE:n koordinoimassa IPBES-luontopaneelissa, jonka toiminta kattaa myös meriluonnon monimuotoisuuden.

Elinvoimainen saaristo/Kiertotalous:

Apul.prof Hänniselle osoitettiin *Suomen Valtioneuvoston* toimesta nimitetty edustus ohjausryhmän jäseneksi *Yhdistyneiden Kansakuntien* Merentutkimuksen vuosikymmenen (2021-2030) valmisteluihin liittyen. Ohjausryhmän tehtävänä oli laatia esitys YK:n kestävää kehitystä ja kiertotaloutta tukevasta Suomessa tehtävästä merentutkimuksesta (2021-2030) ja koordinoida sen toteuttamista. Ohjausryhmän toimikaudeksi on määrätty 2021-2022 mutta nyt VNK on päättänyt jatkaa ohjausryhmän tehtävää suunnittelussa luotujen toimenpide-ehdotusten toteuttamisen kansallisen valvojan roolissa ainakin vuodelle 2023-24.

Turun yliopiston Saaristomereen liittyvät Julkaisut:

Hänninen, J. 2022. The Baltic Sea Ecosystem Regulation Mechanism. *Environmental Analysis & Ecology Studies* 9(5): 1045-1047. doi: 10.31031/EAES.2022.09.000721.

Hänninen, J., Mujunen, H. & Mäkinen, K. 2022. Mesozooplankton trends and distributions in pelagic and littoral habitats of the Archipelago Sea, the northern Baltic Sea, SW Finland. *Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica* 98: 36-50.

Hänninen, J., Mäkinen, K., Nordhausen, K., Laaksonlaita, J., Loisa, O. & Virta, J. 2022. "Seili-index" for the prediction of chlorophyll- α levels in the Archipelago Sea, SW Finland, the northern Baltic Sea. *Environmental Modeling & Assessment*. 27: 571-584. doi: 10.1007/s10666-022-09822-9.

Mäkinen, K., Rajasilta, M., Mäkilä, E., Jokinen, S., & Hänninen, J. 2022. Varying frequency of vateritic otoliths in the Baltic herring *Clupea harengus* membras. *Journal of Fish Biology* 101(3): 741-744. doi: 10.1111/jfb.15127.

Rajasilta, M., Hänninen, J., Karpela, T., Mäkinen, K., Ollenu-Chuasam, P., Sahlstén, J. & Suomela, J-P. 2022. Silakan rasvapitoisuuden ja rasvojen laadun ajallinen ja alueellinen vaihtelu Saaristomerellä. Tutkimusraportti Hankeno: 93977. [Temporal and regional variation of the Baltic herring fat content and quality in the Archipelago Sea]. Final research report no 93977]. SEILI Archipelago Research Institute Publications 9. 26 s. + 8 liit. [in Finnish with Swedish and English abstracts]. ISSN 1456-4548. Turun yliopisto. doi: /10.13140/RG.2.2.34332.77449/1.

Alhopuro, S., Niemelä, P., Hänninen, J. & Kallio, H. 2022. Merten muoviongelmaa pitää ryhtyä ratkomaan heti. *Turun Sanomat* 17.4.2022. TS Puheenvuoro. [in Finnish].

Alhopuro, S., Kallio, H., Niemelä, P., & Hänninen, J. 2022. Vesistöjen muovit ovat kasvava katastrofi. s. 31. *Lapin Kansa*. 27.4.2022. Lappi puhuu | Näkökulma. [in Finnish].

Kallio, H., Niemelä, P., Alhopuro, S., & Hänninen, J. 2022. Tutkimuksesta apua merten muoviongelmaan. s. 34-35. *Lapin Kansa*. 3.5.2022. Lappi puhuu | Näkökulma. [in Finnish].

Hänninen, J. 2022. "Saaristomeri ei ole entisensä" – merihavaintosarjat kertovat ilmastonmuutoksen etenemisestä ja seurauksista. MustRead Akatemia | Ympäristö.
<https://www.mustread.fi/artikkelit/saaristomeri-ei-ole-entisensa-merihavaintosarjat-kertovat-ilmaston-muutoksen-etenemisesta-ja-seurauksista>. 28.3.2022.

Inkinen, J. & Hänninen, J. 2022. Seilin suunnitelmia vuodelle 2022. Biodivari 1: 6-7. [in Finnish].

Inkinen, J., Mäkinen, K. & Hänninen, J. 2022. Saaristomeren tutkimuslaitoksen kesä oli täynnä tiedettä ja taidetta. Biodivari 7: 6. [in Finnish].

Hiltunen, A., Hänninen, J., & Saarni, S. 2022. Launching a study of nanoplastics in the Baltic Sea, SW Finland - Picking up small debris. Poster at FINMARI Research Day 2022 23.3.2022, Helsinki.

Rousi, H., Fält-Nardmann, J., Niemelä, P. & Hänninen, J. 2022. Long term regulative effects of Atlantic climatic factors on Archipelago Sea zooplankton biomass - a comparison with terrestrial arctic butterflies. Poster at FINMARI Research Day 2022 23.3.2022, Helsinki.

4.5 Forststyrelsen (2020)

Natur- och landskapsvård

Forststyrelsen är dragare av ett stort EU-projekt; "Kustens Life" (Life 17 NAT/FI000544). Projektet som, pågår under tiden 1.8.2018 - 31.3.2025, har en budget på 8,7 milj. euro. Dess syfte är att förbättra tillståndet för 41 Natura 2000 områden genom iståndsättning och skötsel av kärnområden. Av områdena ligger 7 inom Skärgårdshavets biosfärområde innefattande totalt ett trettiotal öar från Dragfjärd till Iniö.

På projektområdena gör man biotopinventeringar, artinventeringar, arkeologiska inventeringar, skötselplaner samt utför praktiska restaureringsåtgärder. Naturtypsinventeringar görs såväl på land som under vattnet. Skötselplaner görs upp för alla 7 områdena inom Biosfärområdets gränser. Områdena utgör såväl gamla betesmarker (vårdbiotoper) som sandstränder (åsholmar) och ytterskärgårdens små öar där man bekämpar invasiva arter samt utför fågelinventeringar.

Till projektet hör även markanskaffning på totalt 7 holmar inom Biosfärområdet. Denna del av projektet ansvarar Egentliga Finlands NTM-central för.

Under år 2020 utfördes flera inventeringar samt på börjades uppgörandet av skötselplanerna. I och med att man i början av projektet koncentrerar sig på planering har ännu inte så många iståndsättningsarbeten kommit igång. Under 2020 påbörjades arbeten på Sandö (Pargas åsholmar) och Sundholm (Houtskärs lundar). Projektet kommer att resultera i ca 50 hektar nya betesmarker vilka arrenderas åt boskapsägare i skärgården.

I övrigt fortsatte skötseln av vårdbiotoper och beteslandskap som tidigare år med 12 avtalsgårdar på 40 holmar

Hållbar turism

Inom ramen för EU EMR projektet Coastal Bootcamp förbereddes två delområden vilka kommer att förverkligas under år 2021:

- Utarbetades mätbara variabler för undersökning av Skärgårdshavets nationalparks ekologiska bärkraft (LAC)
- Förbereddes och utarbetades virtuella upplevelserutter, vilka kommer att tas i bruk under 2021

Trots corona pandemin var verksamheten i nationalparkens gästhamnar livlig. Gällande Öro ingicks avtal med en ny företagare som också flyttade till ön. Öro hade vid årsskiftet 6 fast bosatta invånare. Även Bodö gästhamn hade många besökare och hamnen valdes för andra året i rad till årets gästhamn i Finland. Forststyrelsen utvidgade hamnens service genom byggande av nya bryggor samt ett servicehus för besökare.

Övrigt

Under hösten påbörjade Forststyrelsen uppdaterande av Skötsel-och dispositionsplanen för Skärgårdshavets nationalpark. Den förra uppdateringen fastställdes år 2000. Den nya uppdaterade planen kommer, förutom av nationalparken att omfatta alla enligt naturskyddslagen fredade områdena inom Biosfärområdet, såväl stats- som privatägda och både land och vattenområden.

Planen tar ställning till hur de olika områdena kommer att kunna nyttjas och skötas under den följande perioden inom ramen för fredningsbestämmelserna och utförda naturinventeringar. En arbetsgrupp inom Forststyrelsen gör upp planen som i utkastform kommer att presenteras för ett bredare forum och också gå på utlåtanderunda till alla intressenter innan den fastställs av miljöministeriet. Också Biosfärområdet kommer att involveras i processen. Avsikten är att planen skall vara klar inom år 2021.

4.6 Varsinai-Suomen liitto

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen käynnistämä Saaristomeri-ohjelman tavoitteena on vähentää Saaristomeren valuma-alueen ravinnekuormitusta kestäväälle tasolle vuoteen 2027 mennessä. Vesiensuojelun tiekartan kick off -tilaisuus järjestettiin 6.10.2022 Forum Marinumissa Turussa. Tapahtuman tavoitteena oli käynnistää tiekartan toimenpiteiden toteuttaminen Saaristomeren valuma-alueella sekä selkeyttää eri tahojen roolit maatalouden aiheuttaman fosforikuorman vähentämisessä.

Saaristomeren tilan parantaminen kuuluu myös Varsinai-Suomen liiton edunvalvonnan kärkitavoitteisiin. Liitto edistää Saaristomeren tilan parantamista yhdessä mm. Varsinai-Suomen ELY-keskuksen ja kuntien kanssa. Varsinai-Suomessa maakunnallinen saariston kehittäjä ja edunvalvoja on maakuntahallituksen alainen

saaristotoimikunta. Varsinais-Suomen liittoon kuuluva Valonia on keskeinen ympäristön ja kestävän kehityksen toimija maakunnassa, ja pyrkii toiminnallaan ja hankkeilla edistämään myös saaristoalueen ympäristötyötä.

Merialuesuunnittelu

Suomen merialuesuunnitelma valmistui loppuvuodesta 2020. Vuonna 2022 on merialuesuunnittelua jatkettu kansainvälisissä hankkeissa sekä valmistelu aktiivisesti kansallisen merialuesuunnittelun jatkuvaa prosessia. Kansainväliset paineet ovat nostaneet merialuesuunnittelun erityisen huomion kohteeksi. Varsinais-Suomen liitto toimiin merialuesuunnittelun koordinaatioliitona.

Varsinais-Suomen liitto on pyrkinyt edistämään Saaristomeren tilaan liittyviä toimenpiteitä ja hankkeita sekä tehnyt edunvalvontaa ja ollut aktiivinen saaristoa koskevissa asioissa. Varsinais-Suomen liitto pyrkii toiminnassaan nostamaan esille Biosfäärialueen kulttuuriarvoja ja luomaan matkailuelinkeinojen kehittymiselle lisämahdollisuuksia.

Maakuntastrategia 2040+

Varsinais-Suomen maakuntastrategian toteutustyö jatkui vuonna 2022.

Saariston elinvoima ja biodiversiteetti ovat sekä maakuntastrategian tavoitteiden että toimenpiteiden keskiössä. Esimerkkeinä tavoitteet 3: "Itämeren alueen ympäristö- ja ilmastokestävin maatalous puolittaa ravinnevalumat ja parantaa Saaristomeren tilan tyydyttävästä hyvään" sekä 18: "Maakunnan kehittäminen tapahtuu luonnon kanssa sopusoinnussa ja sen arvot huomioiden. Luonnon monimuotoisuuden tukeminen nähdään välttämättömyytenä ja sitä tuetaan myös digitalisaation ja ennakkoinnin keinoin."

Maakuntasuunnitelman sisältämä aluerakenteen visio perustuu ihmisen ja luonnon tasapainolle. Sini- ja viherrakenteen vaaliminen kaikessa toiminnassa on lähtökohtana ilmastonmuutoksen hillitsemiselle, siihen varautumiselle ja sopeutumiselle sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle. Luonnon monimuotoisuus ja sen lajikirjo ovat Varsinais-Suomessa erityisen rikkaat koko maan näkökulmasta katsottuna. Rakentamisen aiheuttamat muutokset ympäristössä tapahtuvat suunnitelmallisesti, maakunnan erityispiirteet ja -arvot tunnistaen. Meriympäristön hyvä tila, toimiva kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus mahdollistavat myös kulttuuriset erityispiirteet ja huomioivat matkailu- ja virkistyspalvelut. Hyvin hoidettu luontoympäristö ja virkistysalueet tarjoavat keskeiset edellytykset arjen virkistykseen ja vetovoimaiseen elinympäristöön.

Maakuntakaavoitus ja muu toiminta

2022 käynnistettiin maakunnallinen viherrakenneselvitystyö, jossa tarkastellaan maakunnan luontoarvoja keskittyen erilaisiin elinympäristöihin, niiden suojelutarpeisiin sekä ekologiseen tilaan ja sen parantamisen mahdollisuuksiin.

Saariston saavutettavuutta on tarkasteltu tuoreessa Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

Lounaistiedossa on Lounais-Suomea koskevia tilastoja, avointa dataa, karttoja sekä ajankohtaista tietoa alueen kehityksestä, joita voidaan hyödyntää biosfäärialueen toiminnassa.

Varsinais-Suomen liiton saaristotoimikunta tekee jatkuvaa työtä saariston kehittämisen ja elinolosuhteiden eteen. Saariston elinvoimaa turvataan aluekehityslainsäädännön puitteissa sekä liikenteen että elinkeinoelämän näkökulmasta ja käytössä on lukuisia kansallisia ja EU-tason rahoitusvälineitä. Varsinais-Suomen liitto harjoittaa lisäksi tehokasta edunvalvontatyötä saariston kehittämistyön hyväksi.

Valonia jatkoi aktiivista hanketoimintaa mm. Saaristomeren vesien tilaan sekä ilmastotoimiin liittyen. Hankkeissa toteutettiin elinympäristöjen kunnostusta, koulutuksia, infotilaisuuksia sekä tuettiin kuntien niiden ilmasto- ja luontotyössä.

4.7 Varsinais-Suomen ELY-keskus

Varsinais-Suomen ELY-keskus vastaa Saaristomeren biosfäärialueen hoidosta ja koordinaatiosta ja edistää biosfäärialueen tavoitteita monin tavoin tehtävissään. Vuonna 2022 Varsinais-Suomen ELY-keskus on edistänyt ja rahoittanut monia biosfäärialueellakin toimivia hankkeita ja toimenpiteitä, jotka edistävät biosfäärialueen vesien- ja merenhoitoa ja luontoarvoja, maaseudun elinkeinoja ja ympäristönhoitoa sekä kalataloutta.

Luonnon- ja kulttuuriperintö

Metsähallituksen vetämä Saaristomeren perinnebiotooppeihin ja paahdealueisiin keskittyvä RannikkoLIFE-hanke jatkui myös vuonna 2022. VARELY:n luonnonsuojeluyksikön LIFE-hankkeeseen liittyvät suojelun toteuttamiseen liittyvät maanostot ja suojelualueiden perustamiset saatiin hehtaaritavoitteiden osalta täyteen. Perinnebiotooppien ennallistamista ja inventointia on jatkettu Helmi-ohjelman puitteissa. Hoitokohteiksi on valittu erityisesti kohteita, jotka ovat myös uhanalaisten lajien ja erityisen suojeltujen lajien elinympäristöjä. Myös saariston lajistoa on kartoitettu osana Helmi-ohjelmaa ja hoidettu harvinaisen horkkakatkeron elinympäristöjä raivaamalla katajaa ja muuta puustoa. Lisäksi ELY-keskus on kohdentanut saariston ympäristönhoitoavustuksia luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristöä vaaliviin hankkeisiin. Myös tiedottamista VELMU-ohjelmasta ja rannikkovesiemme vedenalaisesta luonnosta on jatkettu. Biosfäärialueyhteistyötä on laajennettu VELMUn merkeissä Varsinais-Suomen ympäristökasvatusverkoston suuntaan.

Elinvoimainen saaristo/Kiertotalous ja Saaristomeri

ELY-keskus vastaa saaristoliikenteestä, mm. biosfäärialueen liikennepalveluista useilla maantielautta- ja yhteysalusreiteillä. Maantielautta- ja yhteysalusliikennettä kehitetään entistä ympäristöystävällisemmäksi ja pyritään liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Toimintamalleja pyritään kehittämään siten, että toteutettavat liikennesuoritteet vastaavat mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti muuttuviin kuljetustarpeisiin. Yhteysalusliikenteessä on vakiinnutettu vuoropuhelua Metsähallituksen kanssa, jotta esimerkiksi Saaristomeren kansallispuistoon liittyvät tarpeet tulevat huomioiduksi resurssien kohdentamisessa. Kansalaisten mahdollisuutta päästä nauttimaan kansallispuiston ja siten myös biosfäärialueen luonnosta ilman omaa venettä pidetään myös ELY-keskuksen puolella tärkeänä. Yhteysalusliikenteen käyttäjämäärän kasvu laantui vuonna 2022 kahden aiempaa vilkkaamman liikennevuoden jälkeen. Eri yhteysalusreittien matkustajamäärät kehittyivät silti vaihtelevasti. Utön-reitin sekä Nauvon eteläisen reitin matkustajamäärät lisääntyivät, kun taas sekä saariston rengastien ja pienen rengastien reittien matkustajamäärät laskivat selvästi. Vuoden 2022 aikana kilpailutettiin Nauvon pohjoisen reittialueen liikennöinti. Kilpailutuksen voittanut liikennöitsijä rakennuttaa reitille täysin uuden aluksen. Uusi alus aloittaa liikennöinnin vappuna 2023 ja sen päästöt ovat selvästi nykyistä pienemmät.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen koordinoiman [KIPSI-hankkeen](#) tavoitteena on levittää Saaristomeren valuma-alueen pelloille kipsiä 50 000–65 000 hehtaarille vuosien 2020–2024 aikana, mikä vähentää valuma-alueelta Saaristomereen tulevaa fosfori- ja kiintoainekuormitusta merkittävästi. Vuoden 2022

loppuun mennessä kipsiä oli levitetty kaikkiaan noin 25 000 hehtaarin alueelle, josta noin 250 ha sijaitsi biosfäärialueella. Hankkeen yhteydessä tiedotetaan ja neuvotaan viljelijöitä myös muista maatalousalueilla tehtävistä vesiensuojelutoimista, jotka ovat edelleen hyvin tärkeitä kipsikäsittelystä huolimatta.

Osana hallituksen puoliväliriihessä 29.4.2021 hyväksymää Saaristomeri-ohjelmaa on Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa alkanut [Saaristomerin Hot Spot -tiekarttahanke](#). Hankkeessa on luotu toimenpideohjelma Saaristomerin valuma-alueen maatalouden hajakuormituksen poistamiseksi HELCOM:in hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027. Toimenpideohjelman pohjaksi tehtiin vuonna 2021 nykytilaselvitys ja pullonkaula-analyysi. Vuoden 2022 kesäkuussa julkaistiin Maatalouden vesiensuojelun tiekartta, jossa on määritelty keskeisimmät toimenpiteet Saaristomereen kohdistuvan ravinnekuorman vähentämiseksi ja Saaristomerin valuma-alueen poistamiseksi hot spot -listalta. Tiekartan avulla on mahdollista vähentää jopa 100 000–150 000 kg vuosittaista Saaristomereen kohdistuvaa fosforikuormaa. Rahoitusta tiekartan toteutukseen tarvitaan vuosittain noin 18 milj. euroa. Vuoden 2022 aikana edistettiin yhdessä maakuntaliiton ja Turun kaupungin edunvalvojen kanssa Saaristomeriohjelman aseman ja rahoituksen vahvistamista osana seuraavaa hallitusohjelmaa.

Kalanviljelyn kasvutavoitteiden ja vesien hyvän tilan yhteensovittaminen on haasteellista. Keskustelunaiheiksi vesiviljelyn osalta ovat nousseet esim. kiertovesikasvatuksen edistäminen, mallintaminen, kompensatiokysymykset, levänkasvatus ja pilotointimahdollisuudet. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen vetämänä on vuonna 2022 käynnistynyt hanke, jonka tavoitteena on yhteistyöryhmän kautta pyrkiä luomaan nykyistä ratkaisukeskeisempi toimintamalli ympäristöasiat huomioiden. Hanke saa ympäristöministeriöltä rahoitusta (OHKE-rahoitus). Hanke jatkuu vielä vuodelle 2023 ja mikäli jatkohankkeelle myönnetään rahaa, jatketaan vuodelle 2024.

Varsinais-Suomen ELY-keskus toimii aluekoordinaattorina Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (Canemure) -hankkeessa. Hanke koordinoi Varsinais-Suomen ilmastotiekarttaprosessia. Tavoitteena on maakunnan hiilineutraalius vuonna 2035, jota tavoitellaan seuraavien sektoreiden toimenpiteillä: energia, liikenne, maatalous ja rakentaminen. Vuonna 2022 tiekarttaan koottiin maankäyttösektorin tavoitteet ja toimenpiteet. Tiekarttatyötä ohjaa Varsinais-Suomen ilmastovastuujaosto. Tiekartta löytyy Ympäristö Nyt -verkkopalvelusta (ymparistonyt.fi/hiilineutraalilounaaisuomi).

4.8 Västeräng/Charlotta Björklöf

Västeräng fortsätter jobba med fårskötsel och där är vården av naturbetesmarkerna runtom i skärgården en viktig del av det hela. Sommaren 2022 betade gårdens får på Trunsö, Borstö, Brunskär, Helsingholmen, Knivskär, Stenskär, Ön, Kirjais, Norrgrund och naturligtvis på hemholmen Ytterholm. Sommaren var som vanligt varm och torr i juli och vissa betesmarker led av torkan. Eftersom det börjar vara lite av ett ”stardard fenomen”, så börjar jag veta med 20 års erfarenhet i bagaget hur jag ska tackla det hela. En effekt av torkan är att fodertillgången alltid är osäker. Har man foder så det räcker,

eller hur blir det? Summan av kardemumman har således lett till att det börjar vara ett för osäkert kort att helt livnära sej på fåren, så, nu när äntligen coronarestriktionerna släppt har gården börjat förverkliga utvecklingsplanerna. Antalet får har lite minskat, (hösten 2022) för att ge tid åt den nya verksamheten som är en glamping. Tiden går i första hand åt till byggande de kommande åren. Det blir småningom 5 stora tält inredda med mys och kvalitet på hög nivå. Glampingens fokus ligger i avkoppling, lugn och ro, ett med naturen och lite av "back to basic". Ett strandhus med bastu och kök har byggts för glampinggästerna och en ny brygga för olika vattenaktiviteter är under arbete. Småningom inleds byggandet av servicehuset som kommer att innehålla fullt utrustat kök, dusch, wc samt bykstuga och förråd. Invid alla tält, samt i stranden kommer att finnas komposterande utedass. I receptionen som kommer att bli i lilla boden vid gårdscentra kommer att finnas lite smått av basvaror att köpa. Gårdens egna får och lammkött, potatis och lite grönsaker direkt från trädgårdslandet.

Förhoppningen är att gästerna på Västeräng glamping ska kunna koppla av. Riktigt ordentligt. Njuta av naturen. Ströva med fåren på fårbetet. Höra fågelkvitter från fågelholkarna. Meta. Mata höns. Prova på olika vattenaktiviteter som tex. roddbåt och supbräde i stranden. Sola på solvarma klippor. Skogsbada i djupa granskogen, och mycket mer... Genom mina kunskaper som biosfärområdesambassadör och genom gårdens partnerskap med biosfärområdet hoppas jag kunna tillföra ett extra mervärde av besöket till gästerna som besöker gården.

4.9 Åbolands naturskola

År 2022 har Åbolands naturskolas verksamhet fortsatt att öka. Vi har arrangerat 134 naturskoldagar med uteundervisning i naturen för skolklasser och daghemsgrupper. I naturskoldagarna har totalt 1913 barn och 280 vuxna deltagit, varav 588 elever har deltagit i vår läsårsverksamhet (förskolan och åk 5-6) med fyra naturskoldagar under läsåret. Av naturskoldagarna arrangerades 61 stycken i Biosfärområdets samarbetskommuner Pargas och Kimitoön och av dessa 18 stycken inom själva biosfärområdet. Största delen av dessa naturskoldagar har arrangerats i Pargas och staden har bla. köpt in naturskolverksamhet för alla förskolor i staden. Utöver naturskoldagar har naturskolan under året också arrangerat ett sommarläger på Korpo i samarbete med Ungmartha och Skärgårdshavets biosfärområde, samt ett par familjeutflykter och fortbildningar för pedagoger. Åbolands naturskola har 2022 haft två naturskollärare: Emilia Nordling och Maija Kaunismaa.

En allt större del av vår verksamhet består av läsårsgrupper i åk 5-6 och förskolan som får ta del av fyra naturskoldagar under året. Under våren 2022 var det Rävén Razze som hälsade på i förskolorna tillsammans med naturskolläraren. För läsåret 2022-23 har näbbmusen Vips som är känd ur Oskar Jonssons bilderböcker varit tema för året. Alla förskolor i Pargas deltar genom ett avtal med staden i den här verksamheten. Under naturskoldagarna med Vips får eleverna lära sig om naturen, lära sig ta hand om naturen, njuta, leka och röra sig i naturen. För skolklasserna i åk 5-6 är skog, friluftsliv, energi och havet teman för de fyra träffarna under året. Nytt våren 2022 var att vi i havstemat bakade in inslag ur temat Plast i havet som naturskolan utarbetade i samarbete med biosfärområdet 2019. Tyvärr

blev flera av naturskoldagarna med det här temat avbokade pga lärarstrejk i Åbo i maj, men de som deltog gav god feedback.

Utöver läsårsverksamheten har naturskolan arrangerat enskilda naturskoldagar med varierande teman. Nytt för 2022 var klimattemat Framtidsbyggarna som har utvecklats av våra kolleger vid Kvarkens naturskola i samarbete med Borgå naturskola (Borgå stad). Övriga nya teman var Uppdrag hitta värmen - en dag med Finlands kräldjur för åk 1-3 samt Upptäcktsfärd i dinosauriernas skog för småbarnspedagogiken. Därtill hade vi flera bokningar av äldre teman bla. våra ständigt populära fågelteman. Temat Svenska i naturen (tidigare NATURLigtvis) med svenskundervisning i naturen för finska skolklasser har fortsättningsvis varit populärt främst i Åbo och de finska kommunerna kring Åbo. Under år 2022 har Åbolands naturskola också som tidigare skött den svenska undervisningen vid Åbo stads Runsala naturskola.

Åbolands naturskola arrangerade 6-10.6 ett sommarläger på Korpo i samarbete med Ungmartha. Under lägret gjordes en utflykt till Korpoström i samarbete med Skärgårdshavets biosfärområde, samt en utflykt till stranden vid Kuggviken. I lägret deltog 12 barn. Lägret arrangeras på nytt sommaren 2023.

Åbolands naturskola arrangerade under året ett par fortbildningar för pedagoger. En fortbildning om biodiversitet på daghemsgården för daghemmen Bantis och Sagoängen i Pargas 12.8 samt en workshop om Plast i havet på utomhuspedagogiska konferensen Mitt i naturen i Vasa 29-30.9.

Under år 2022 har Åbolands naturskola också arrangerat ett par fritidsevenemang för familjer bla. en småkrypssafari på Hällnäs strand i Pargas i samarbete med Pargas naturskyddsförening och en familjelördag med näbbmusen Vips som tema i samarbete med Pargas bibliotek och Nordiska litteraturveckan.

Åbolands naturskola har samarbetet med Skärgårdshavets biosfärområde bla. genom Varsinaissuomen ympäristökasvatusverkosto och Nätverket för finlandssvenska utomhuspedagoger. I samarbete med ympäristökasvatusverkosto planerades en gemensam fortbildning för lärare i Korpoström i september men den inomberades pga för få deltagare. Naturskolan bidrog med ett anförande om Framtidsbyggarna på biosfärområdets onlinekurs Ungdomar och miljö känslor 27.9.

4.10 Skärgårdscentrum Korpoström

Skärgårdscentrums roll inom biosfärområdet är att vara ett besökscenter som i sin kommunikation för ut biosfärområdets budskap genom utställningar, Knattelabbets uppdrag och all den övriga verksamheten i huset.

Livskraftig skärgård/Cirkulär ekonomi

- Ett stort beslut fattades under hösten 2022 gällande Skärgårdscentrums verksamhet: Cesa Oy avslutade sitt avtal i 31.12.2022 och Skärgårdscentrum Korpoström kommer själv att ta över hela besöksnärlingsverksamheten 2023. Det blir en stor satsning och målet är att hållbarhet och centrets andra värderingar kommer att genomsyra hela verksamheten i framtiden. Det ska bli liv i centret året om, vilket medför mera verksamhet och livskraft i skärgården. Detta innebär också mera synlighet för biosfärspartnerskapet. Biosfärsområdet kommer att lyftas fram i synnerhet i restaurangen där konceptet kommer att vara närmast och hållbarhet.
- Biljettkassan och den tillhörande hantverksshopen med Biosfärsrådets hantverkare flyttade igen upp till utställningsvåningen 2022. Under 2023 kommer shoppen att få ett bestående ställe vid receptionen i nedre våningen.

Konkreta målsättningar som uppnåtts

- Biosfärskontoret flyttade in under Skärgårdscentrums tak under våren 2022 och har blivit ännu synligare och mera konkret del av centret.
- Skärgårdscentrum Korpoström har fortsättningsvis den internationella miljöcertifieringen Blue Flag.
- Skärgårdscentrum satsade mycket på energisnålhet genom justeringar och optimeringar av ventilation- och uppvärmningssystem och identifiering av olika problem. En del lampor byttes dessutom till led. Dessa åtgärder visade sig effektiva. När elförbrukningen i december 2022 jämfördes med december året innan hade förbrukningen gått ned med 28 %.
- Pro Artibus residenskonstnär fick prova på Knattelabbets koncept och utrustning under sin vistelse och dessutom kunde också få konkret information och tips av personalen gällande natur- och andra biosfärrelaterade frågor.
- Beslutet att anställa en egen fastighetsskötare var mycket bra. Detta har medfört en mer kontinuerlig och direkt uppföljning av funktioner som är avgörande för Skärgårdscentrums

miljöarbete i praktiken, så som reningsverket, vattenreningen, septiktömningen, sophantering m.m.

Kännedom om biosfärområdet

- Biosfärområdets och Skärgårdscentrums ”Proud partner of...”-logo höll kvar sin placering i bildspelet överst på Skärgårdscentrums webbplats.
- Skärgårdscentrum skötte en del marknadsföring och kommunikation för Biosfärområdet under 2022.
- Knattelabbet producerade fortsättningsvis en mängd digitalt innehåll som tillsammans med Skärgårdscentrums egen närvaro i sociala medier nådde en större publik än enbart dem som besökte Skärgårdscentrum personligen
- Knattelabbet ordnade pop-up-verksamhet på Örö, Nötö och Houtskär under sommaren. I samband med detta fick Skärgårdscentrum och Biosfärområdet gemensam synlighet på andra orter än Korpo.
- Knattelabbet beaktade Skärgårdscentrum tema *Migration* för åren 2022-23 i sin verksamhet. Konstworkshops för barn ordnades i Knattelabbet under sommaren kring temat, i samarbete med konstnären Jessica Koivistoinen.

4.11 Kirjais Nature Inn & Villas

Inledning

Företaget Ab Kirjais Kursgård Oy ingick ett biosfärpartnersavtal med NTM-centralen i Egentliga Finland i slutet av år 2020. Då satte man tillsammans upp målsättningar för partnerskapet. Avtalet gäller för fem år. Småningom har företaget ändrat sitt firmanamn till ”Kirjais Nature Inn & Villas”, och detta används nu allmänt som en del av företagets profilering. (Aktiebolaget är dock kvar med samma namn som tidigare.) I denna Biosfärpartnersrapport över år 2022 analyseras hur företaget levt upp till målsättningarna. Målsättningarna är satta under fem olika områden: • Natur- och kulturarv, • Skärgårdshavet, • Hållbar turism, • Livskraftig skärgård och cirkulär ekonomi, • Kännedom om biosfärområdet. Kirjais Nature Inn & Villas har målsättningar i fyra av dessa områden. Då

målsättningarna analyseras, märker man att företagets roll inom partnerskapet borde uppdateras. Omständigheterna ändrar småningom.

Natur- och kulturarv

Målsättningarna inom detta område är: 1) "Naturgård" 2) Temaveckoslut 3) Naturlägerskolor 4) Naturens mångfald

Naturgård Målsättning: Med "naturgård" menas att en namnändring kan komma ifråga, samtidigt som själva platsen utvecklas till ett ställe där kunderna får information om biosfärområdet och naturen genom utställningar och händelser. Kanske skall målet ändras till besöksträdgård småningom. Genom SOME-marknadsföring betonas ställets naturinriktning starkt, men den behöver kontinuerligt utvecklas till mer professionell och regelbunden, samt innovativ. Samarbetet med Skärgårdshavets naturskola har i praktiken slutat, då grupper inte mera tas emot till den fd. skolan. Däremot är de yttre synliga och för gäster besökbara starkt miljöbetonade och mer kommer under 2023. Det blir odling med fleråriga grönsaker, permakultur och egenhändig näringscirkulation.

Evenemang med tema Målsättning: Ordna temaveckoslut och dylika evenemang för familjer/grupper som fokuserar på skärgårdens natur och kultur, exempelvis fågelveckoslut, svamputfärd, kurs i att använda fårull. Erfarenheterna i detta område är inte så goda, utan stugförsäljning prioriteras. Tankar om att bygga en traditionell gårdsgård som veckoslutstako, samt att ordna fårullskurs finns fortfarande.

Naturlägerskolor Målsättning: Ordna fler naturlägerskolor med ovannämnda teman. Denna målsättning har vi inte för tillfället.

Mångfald Målsättning: Informera genom skyltar och naturstigar om mångfaldens viktighet. Mångfalden har främjats genom att inte övergöda, genom att ha betande får och genom att inte klippa en gräsmatta, samt att hålla tillbaka förskogningen. Då får den karga skärgårdsnaturen möjlighet att bli livskraftigare.

Främja hållbar turism

Målsättningar inom detta område: 1) Certifiering 2) Miljövänliga val 3) Sortera avfall

Certifiering Målsättning: Att certifieras inom Sustainable Travel Finland Detta har inte arbetats med. Istället för byråkrati arbetas det med de konkreta förbättringarna. Målsättningen borde uppdateras till något i stil med "att vara en av de kändaste miljövårdande destinationerna".

Miljövänliga val Målsättning: Att satsa på miljövänliga val och kommunicera aktivt om dem. Har inkluderat ett flertal inlägg på Instagram och Facebook med exempel på miljövänliga val som gjorts. Gjorde även ett nyårslöfte med detta innehåll.

Sortera avfall Målsättning: Kunder och gäster ska sortera sitt avfall bättre. Har gjort instruktioner samt kommunicerar aktivt om det till kunder och gör det synligt för alla. Funderar på att införa "straffavgift",

eller en lapp om det åtminstone, då vissa gästgrupper kastar allting i en svart sopsäck och i brännbart avfall fastän 80% vore återvinningsbart gratis.

Livskraftig skärgård/cirkulär ekonomi

Samarbete Målsättning: Mera samarbete med grannarna och den lokala föreningen - Gäller såväl talkoarbete som anskaffningar som t ex vindkraft eller dylikt Har haft samarbete i liten skala. Det kommer antagligen inte att bli mera.

Lokala val Målsättning: Göra lokala val inom allt flera anskaffningar. Detta har prioriterats vid små byggnadsprojekt och reparationer. Har testat på att torka jägarnas rester till hundmat. Det vore intressant att vidareutveckla.

Avfallshantering Målsättning: Att poängtera att avfallshantering är viktig, t och få till stånd t ex kompostering i byn, minska avfall som måste hämtas lång väg med lastbil Har poängterat om företagets egna avfall. Eventuellt möjligt vore att donera en kompost till byn, men då måste man själv sköta om den, vilket det kanske inte finns tid för.

Vattenkvalitet Målsättning: Att anlita experter för att ha god vattenkvalitet i havet vid byn. Har planerat ett projekt som innebär totalt självförsörjande näringscirkulation för några nya stugor.

Destination Målsättning: Bidra till projekt i byn som gör det gästvänligare och intressantare, t ex en ny naturstig och att röja vass från en del av stranden. I om uppstarten av permakultur, är vass tänkt att användas som täckmaterial. Funderar och planerar vasshydda, eller hydda med vasstak. I sydöstra Finland har de mycket info och erfarenhet av att använda vass.

Kännedom om biosfärområdet

Målsättning: Inkludera mer info om UNESCOs biosfärområde i tillställningar som ordnas med natur- och kulturtema Det vore bra med en workshop som naturskoleprogram, men det kräver att någon planerar en sådan. Ytterligare kunde man alltid då grupper kommer vid välkomsten tala om biosfärområdet. Det finns broschyrer, informationsblad i stugorna och är synligt på hemsidan. Mer SOME vore bra

4.12 Go Archipelago

Året 2022 har i efterslängarna av Covid-pandemin och kriget i Ukraina igen varit lugnt för Go Archipelago. Då världssituationen igen lugnar sig planerar vi skapa nya resepaket och fokusera på Biosfärområdet genom större samarbete med Skärgårdscentrum Korpoström.

Som Biosfärpartners har vi valt att fokusera på: Främja hållbar turism, Livskraftig skärgård/cirkulär ekonomi samt Kännedom om Biosfärområdet. Go Archipelago säljer småskaliga resepaket för mindre grupper eller ensamresande. Vi sätter tyngdpunkt på att endast sälja resepaket utanför huvudsäsongen för att förlänga säsongen och samarbetar med olika småföretagare i skärgården.

Våra målsättningar för att främja hållbar turism är att skapa nätverk genom hela skärgården och förutsättningar för en längre säsong samt mera aktiviteter för lokala och turister. Alla våra paket är

en samling av tjänster från olika lokala småföretagare och vårt paket Vandra i skärgården binder även ihop flera olika skärgårdsöar, likaså även olika skräddarsydda paket som vi säljer. Målsättningarna för en livskraftig skärgård är att skapa flera arbetsplatser vilket leder till hållbar ekonomi samt ett samarbetsnätverk som kan leda till en längre säsong. Detta har vi försökt uppnå genom att hämta flera grupper och kunder till skärgården och på så vis skapa arbetsmöjligheter för lokala aktivitetsföretagare såsom båttaxi, yogainstruktörer och friluftsföretagare.

Våra målsättningar för kännedom om Biosfärområdet är att skapa resepaket som ger synlighet och främjar Biosfärområdet samt att använda Biosfärområdet som en del av vår marknadsföring. Då vi blev godkända som Biosfärspartners gick vi ut med denna informationen på våra sociala medier. Vi valde även att göra inlägg om våra styrkor och målsättningar för att ge våra kunder en inblick i vad det är vi jobbar för. Vårt resepaket Smaka på skärgården innehåller en båttur där kunderna har möjlighet att bekanta sig med Biosfärområdet på nära håll, i framtiden är det planerat att guiden under denna tur kunde ge information om Biosfärområdet åt kunderna för att ge mera synlighet och insikt i det unika vi har här. Att skapa ett resepaket som sätter fokus på Biosfärområdet är ännu i planeringsstadiet men vi hoppas kunna utföra det under det kommande året.

5. Rapportering och utvärdering av verksamheten

Rapportering och utvärdering sker genom att koordinatören sammanställer en verksamhetsberättelse årligen, som sedan behandlas av styrgruppen. Till UNESCO:s sekretariat sker rapportering var tionde år, närmast som en självanalys av ens egen verksamhet. Första rapporteringen skedde år 2005 och den andra 2016. Sekretariatet kan även be om andra rapporter.